

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА
НАЦИОНАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ ПО
ОТНОШЕНИЕ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ И
НАСИЛИЕ, ОСНОВАНО НА ПОЛА

Фондация П.У.Л.С.

Фондация “П.У.Л.С.”

Проект „Програма за превенция, рехабилитация и интеграция на хора, пострадали и извършители на домашно насилие, и сензитивиране на семейството и обществото по проблема“, реализиран с договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с рег. №93-00-274/17.08.2021, сключен с Министерство на правосъдието.

Препоръки

За "политическото", суб-културата на диалога е общност от равни, които се разпознават като такива. —Е. Левинас (1991:79).

През лятото на 2021 година Фондация "П.У.Л.С." и сдружение "Орион Грид" отвори пространство, в което служители на общини, министерства, НПО, държавни институции, активни граждани, пострадали и техни близки да споделят мислите и опита си за политиките и практиките в страната ни по отношение на домашното насилие и насилието, основано на пола. Получени бяха 552 отговора на 7 въпросника, разпространени в рамките на 3 месеца. Обработени бяха над 1000 страници данни предимно на ниво "дескриптивна статистика". Изготвени са две публикации - пълен доклад от изследването и мониторингова методология. В отделни брифинги представяме резюме на доклада и препоръките на участниците в изследването. Онлайн са налични мненията на респондентите без промени и редакции.

Публикацията е направена в рамките на проект „Програма за превенция, рехабилитация и интеграция на хора, пострадали и извършители на домашно насилие, и сензитивиране на семейството и обществото по проблема“ който се реализира с договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с рег. № 93-00-274/17.08.2021, сключен с Министерство на правосъдието.

---

1. Основополагащи препоръки

1.1. Официализиране на цялостна система за работа по проблемите на основаното на пола насилие, и отделно - за работа по проблемите на домашно насилие.

1.2. Създаване на координационен център, който да е посветен изцяло на разработването на политики по основано на пола насилие и координирането на различните организации и институции, работещо по проблема във всичките му форми;

1.3. Създаване на независим център за мониторинг и оценка на практиките и политиките по ДН и НОП (обсерватория), включително събиране на статистика за измеренията на феномена, който да задава стандарт за събиране на мониторингова информация сред всички действащи структури и периодично да издава доклади по оценка - например на три или пет години;

1.4. Увеличаване на държавните и общински бюджети за работа по темата за насилието, основано на пола, и отделно - по домашно насилие.

1.5. Експертна и научна ревизия на предложенията за Закон за социалното подпомагане и правилника за прилагането му от гледна точка особеностите на ДН и НОП.

1.6. Преосмисляне ролята на НПО сектора предвид високата експертност и постижения.

1.7. Държавна поръчка за нарочен преглед от научна, етическа и политическа гледна точка на нарастващия натиск, и в светлината на преглед на чуждестранния опит, за създаване на единна база данни на случаите на насилие (извършители, пострадали, възрастни или деца) - необходимост, постижимост, рискове за правото на лично пространство, конфиденциалност, събиране на сензитивна информация и други предизвикателства от гледна точка на правата на човека

---

2. Осигуряване водещата роля на специалисти по НОП и ДН при разработването на политики

2.1. Инвестиране в увеличаването броя на специалистите по проблемите на ДН и НОП - както на отделни категории, така и на различни специализации (в това число и професионалисти с разнообразен профил в сферата на обществени науки);

2.2. Осигуряване на участие на високо квалифицирани и опитни специалисти, подбрани на базата на обективни критерии и стандарти на позиция с достатъчно власт и влияние при взимането на решения;

2.3. Поощрение на активното участие на специалисти с такъв профил чрез различни стимули и освобождаване на сферата на разработване на политики от конюнктурни обстоятелства и партийни "поръчки".

2.4. Насърчаване на включването на повече мъже професионалисти;

2.5. Осигуряване на стандарти за обучение, знания, опит, умения и ресурси при оказването на подкрепа и закрила на пострадалите;

2.6. Осигуряване на достойно заплащане, изработването и въвеждането на мерки за подобряване качеството на работните места, стандарти за грижа и закрила особено за работещите, пряко с пострадали от насилие;

2.7. Разработване на механизми и осигуряване на работа в мрежа и участие на широк кръг специалисти, както и обучение и стандарти за реализирането на мулти- и транс-дисциплинарна и мултиинституционална рамка;

2.8. Обучения, конференции и "преглед от равни", особено за професионалистите в сферата на подкрепата и закрилата, включително споделянето на методи на работа (успешни и неуспешни), добри практики и трудности в професионалната общност.

---

3. Превенция на ДН и НОП

3.1. Критичен подход и повишено внимание към достъпа до публичното пространство на индивиди, групи и организации, които се противопоставят на борбата с насилието, основано на пола;

3.2. Ограничаване на финансовото влияние на църкви, фундаменталистки организации и про-фашистки движения, които проповядват подчиненост на полове, различни от мъжкия и открито насилие, основано на пола и други форми на уязвимост;

3.3. Разработване на стратегии за разпознаване и адресиране проблема с езика и престъпленията от омраза;

3.4. Осигуряване на плуралистичност в публичното пространство и акцент върху научността с ясно определени критерии и разграничаване на различните научни парадигми, които са легитимни на световно ниво;

3.5. Мерки за увеличаване броя и качеството на кампаниите, особено в най-ползваните медии;

3.6. Привличане на повече, специалисти, активисти, граждани, организации;

3.7. Отделяне на средства от държавния и общински бюджет и за разработване и за прилагане на политики и практики;

3.8. Разграничаване между първична, вторична и третична превенция и разработване на политики и практики и в трите сфери;

3.9. Въвеждане на по-строги мерки срещу извършители на основано на пола насилие;

3.10. Стимулиране на задълбочено изследване на феномените на насилие, основано на пола и разработването на специфични за България мерки, кампании и програми;

3.11. Необходимо е разработване и прилагане на политики и след това проследяване на практики по насърчаване на момичета и жени да избират обучения/професии, които биха им помогнали да се реализират в по-високоплатени сектори/области на икономическия живот;

3.12. Залагане на по-висок хорариум за „гражданско образование“ от началното училище до университета, и включване на теми като ненасилствена комуникация, разнообразие, равнопоставеност и включване, междуличностни отношения, осъзнато родителство, предприемачество. Ранното гражданско образование може да предотврати интернализация на модели, заучени в патриархални семейства и семейства с история на насилие;

3.13. Разработване на програми за избягване на ранно майчинство, което е предпоставка за дълго откъсване от икономическия и социалния живот, изолация и попадане в ситуации на насилие.

---

4. Подкрепа и закрила на пострадалите

4.1. Осигуряване на адекватни срокове и спазването им при разработване на политики, програми, планове за действие, конкурси за финансиране и пр.

4.2. Осигуряване на програми за дългосрочно финансиране на дейности по подкрепа и закрила;

4.3. Приоритизиране на модел “услуги на едно място” и други намеси за улесняване на процедурата за ползване на услуги, които към момента отказват много от пострадалите или ги принуждават да се върнат при извършителя;

4.4. Въвличане във водеща роля на МЗ в синхрон с добрите практики и препоръките на СЗО, както и включване на здравната система в мрежата от предоставяни услуги;

4.5. Поощряване на практиките за работа с мъже извършители на основано на пола насилие;

4.6. Подобряване на достъпа до услуги за жертвите, особено от маргинализирани групи;

4.7. Създаване на специализирани дългосрочни услуги по психологическо консултиране на деца, жертви на насилие и на условия за тяхното съществуване и устойчивост;

4.8. Разработване на услуги за взаимопомощ в общността;

4.9. Развитие на услуги за ресоциализация и проследяване на състоянието на жертвите;

4.10. Разработване и въвеждане рутинно и на програми и техники за овластяване и еманципация наред с психологическите и психотерапевтични подходи - предоставяне на възможности за участие на пострадали и хора в риск в разработването на практики и политики, работа за свързване с гласа, финансови ресурси, умения за пазара на труда, “меки” умения, учене в група, работа по себепознание на телесно, емоционално и сексуално ниво и др.

4.11. Продължителни мерки, осигуряващи цялостна подкрепа, за преодоляване на травмите и за осигуряване на работа и дом и безопасност от насилника, което изисква цялостна реформа в сферата на социалните услуги и социалното законодателство.

4.12. Осигуряване на безплатна за бенефициента висококачествена юридическа подкрепа, особено при пресечности с други уязвимости.

4.13. Всеки пострадал от насилие следва да може да подаде молба за незабавна защита от всеки районен съд, а не само в този, който е в града по местоживеене, а също така и да може да се обърне към всяко подразделение на ДСП (“ОЗД”) при нужда;

4.14. Промени в обхвата, сроковете, мерките за защита и въвеждане на нови мерки, като например:

- забрана на извършителя да осъществява контакт с пострадалата под каквато и да е форма, включително по телефон, социални медии, чрез електронна или обикновена поща и факс, както и чрез всякакви други средства и системи за комуникация;

- рутинно насочване на пострадалите деца към специализирани услуги за защита на деца, жертви или свидетели на насилие;
- задължаване на извършителя да посещава програма за лечение на зависимости в случаите, в които е установено, че употребява наркотични или психоактивни/психотропни/вещества, алкохол или друго упойващо вещество или друг вид зависимости;
- забрана за издаване на разрешение за придобиване, съхранение, носене и употреба на взривни вещества, на оръжия, на боеприпаси и на пиротехнически изделия на извършителя или прекратяване на валидността на издадено разрешение за срок, определен от съда.

---

5. Преследване и наказание на извършителите

5.1. Обособяване на категория “престъпление на омразата”, особено над ЛГБТИК+ хора; и съответстващи наказания, когато насилието е основано на този проблем или пресечността с друга социална уязвимост.

5.2. Подготовка на съдебните състави, специализирани адвокати, и в полицията и прокуратурата да реагират в случаите на ДН и НОП;

5.3. Осигуряване на физически достъп, улеснения и специализирана грижа за хората с увреждания, жертва на ДН и НОП;

5.4. Създаване на единен орган в държавата, който да е оторизиран за работа по ДН и НОП и въвеждане на механизми за медиация и възстановително правосъдие;

5.5. Повишаване капацитета за реагиране на служителите на фронтната линия;

5.6. Изследване на причините и механизмите, по които рядко извършителите получават осъдителна присъда, или поне такава, която ги ограничава във възможността отново да употребят насилие;

5.7. Подобряване на механизмите за получаване на компенсация и обезщетения от жертви на насилие, особено при пресечности с други уязвимости;

5.8. Премахване на запрещението като акт на нарушаване на човешките и гражданските права, и поради затрудняване на достъпа до разпознаване на проблема, подкрепа, закрила и правосъдие;

5.9. Признаване и защита на специфичните права на особено уязвими групи като транс, интерсекс или небинарни хора и сексуални работници.

---

6. Изследвания и проучвания

6.1. Включване на темата в обучението на широк кръг изследователи от различни дисциплини: статистици, социолози, културолози, антрополози, политолози и насърчаване на щателни мултидисциплинарни и трансдисциплинарни изследвания както на феномените на ДН и НОП, така и работата по тях;

6.2. Събирането на информация за размера на явлениято и неговите под-категории и как те се променят с времето;

6.3. Усъвършенстване на предложената мониторингова методология с оглед подобряващото се разбиране за проблемите и промените с средата и характеристиките на различните действащи лица, категориите на насилие и пр.;

6.4. Осигуряване на възможности за придобиване на софтуер за събиране и анализ на данни във всяка организация, както и на служители с капацитет да извършват такава дейност;

6.5. Обособяване на обсерватория за изследване на НОП и стандарти на работа, основани на доказателства.